

φυσιολογικούς νόμους. Ἄ θελήσουμε νὰ στενοχωρήσουμε ἀφοῦς τοὺς νόμους, τότες ἡ ζωὴ τοῦ ὀργανισμοῦ ἀφοῦ μαραίνεται καί, ἡ δὲ σδύση, ζεῖ ἀρρωστιακά. Καί οἱ καθαρεβουσιάνοι προγονολάτρεις τί ἄλλο κάμανε παρὰ μιὰ προσπάθεια νὰ πνίξουνε τὴ ζωὴ, στενοχωρώντας τὴ μὲ λογῆς λογῆς προγονολατρικά σαβανώματα; Ἀπὸ μιᾶς ἀρχῆς θέλησε ὁ Τανταλίδης νὰ τὸ χωρέσῃ στὸ κεφάλι τοὺς πῶς τὸ ζήτημα τῆς γλώσσας κρίθηκε πολὺ ἐπιπόλαια ἀπὸ τοὺς δασκάλους, γιὰ τὸ ζήτημα τοῦτο δὲν μπορεῖ νὰ ξεταπτεῖ ἀπὸ κοντοφούσηδες, ἐστῶντας πού εἶναι ριζωμένο πολὺ βαθειά, πὺ βαθειά ὑπὸ τὰ ριχὰ σκαψίματα τῶν δασκάλων τῶν Ἑλληνικῶν, ὅταν πασιζοῦνε νὰ ξεθαψοῦν πεθαμένες ἰδέες, πεθαμένα τυπικά. Οἱ δασκάλοι, δηλ. οἱ λογιώτατοι, θελήσανε νὰ στῆσουν ἐλόρθα τὰ σκέλη τῶν προγόνων καὶ ντύνοντάς τας μὲ κακοραμένα φράκκα, νὰ φαντάζονε πλαῖ σὲ δάφτα γιὰ τιμημένοι ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων. Καί τὴ ζωὴ, ὡ λογιώτατοι, τὴ ζωὴ, μ' ὅλα τὰ πλούτια πού ἔχει, τὴ ζωὴ, τὴ ζωὴ δὲν τήνε βλέπετε, δὲν τήνε ζεῖτε; Δίνοντας ὁ Τανταλίδης ἕναν καθαρὸ καὶ λιγδολογὸν ὄρισμὸ τῆς Γλωσσολογίας, ἀνὰ φερε τέσσερις γενικώτατες ἀλήθειες. Ἡ πρώτη πῶς ὅσο προχωρεῖ καὶ ξετυλίγεται μιὰ γλώσσα τόσο γίνεται πιὸ τέλεια, μὲ πιὸ τέλειον μηχανισμό, μ' εὐκολώτερη μεταχείριση γιὰ περισσότερη δουλειά. Ἀπὸ τὸ δείχνουν ὅλες οἱ νεώτερες γλώσσες. Ἡ δεύτερη πῶς μιὰ γλώσσα πού ζεῖ ἀλλάζει μέρα μὲ μέρα καὶ ἡ ἀλλαγὴ ἀπὸ φανερώνεται ἑστέρα στοὺς τύπους, στὴ φωνολογία τῆς. Ἡ τρίτη πῶς ἕνας γλωσσικός τύπος, μιὰ καὶ ἄλλαξε στὸ στόμα τοῦ λαοῦ, δὲν ξανάρχεται στὴ ζωὴ. Ἡ τέταρτη πῶς οἱ λαοὶ, γιὰ νὰ σημαδέψουν μιὰ καινούρια ἰδέα, ἡ φτιάχνουν καινούρια λέξη, ταιριάζοντάς τινε μὲ τὸ δικό τους γλωσσικὸ σκέδιο, ἡ παίρνουνε τὴν ἀρχαία, μπορεῖ καὶ ξένη, ἀνάλογη λέξη, χύνοντάς τινε σὲ δικό τους καλούπι, δίνοντάς τῆς ζωὴ. Μὲ πολλὴ προσοχὴ καὶ τέχνη προχώρησε ὁ Τανταλίδης γιὰ νὰ δώσῃ στοὺς ἀκουστάδες του νὰ καταλάβουν τί πράγμα εἶναι τὸ Γλωσσικὸ Αἶσθημα καὶ πῶς ἀπὸ εἶναι πού ὁδηγᾷ τὸ λαὸ στὸ φτιάσιμο ἡ στὸ πλούτισμα τῆς γλώσσας του. Κι ὁ συγγραφέας πού δουλεύει κρατῶντας παραμερίζε τὸ γλωσσικὸ αἶσθημα τῆς φυλῆς του, δὲ θὰ νοιώσῃ ποτές του τὸ γλυκὸ φιλὶ τῆς ἐθνικῆς ψυχῆς, γιὰ τὴν δὲ θὰ τῆς εἶναι τίποτις, θὰ τῆς εἶναι, βέβαια, ὀχτρός. Ὀχτροὶ σταθήκαν οἱ λόγιοι ἐκεῖνοι, πού, ὅταν τὸ Ἔθνος ξανάσανε ἀπὸ τὴν

τούρκικη σκλαβιά, φέρανε στὴ Ρωμιόσυνὴ τὴ γλωσσικὴ σκλαβιά. Κι ὅλα τούτα μᾶς τὰ φταίει ὁ ἀρρωστιακὸς προγονισμός. Γιὰ νὰ δείξῃ ὁ Τανταλίδης πῶς ἡ καθαρίδουσα δὲν εἶναι γλώσσα τῆς καρδίας μας, διάβασε μεταφρασμένο ἀπὸ τὸ Ραγκαβῆ τὸ ἐπεισόδιο τῆς Φραντζέσκας, στὴν «Κόλαση» τοῦ Ντάντε. Ἐνας καθαρεβουσιάνος δὲ βρέθηκε νὰ χεροκροτήσῃ. Παγωνιά. Τὸ ἴδιο κομμάτι τὸ διάβασε μεταφρασμένο ἀπὸ τὸ Ζουρρέ. Ὅλες οἱ κυρίες συγκινηθήκανε ἀκούγοντάς το, καὶ ὅλοι—ἑξέχωρα δὲ ἡ τρεῖς—τὸ χεροκροτήσανε στὸ τέλος. Τὸ ἴδιο καὶ γιὰ μερικά ποιήματα τοῦ Κρυσταλλῆ, τοῦ Ἑρμοῦ, τοῦ Παλαμά κ. ἄ. Κατόπι διάβασε ἕνα κομμάτι ἀπὸ τὴν Ἀγάπη τοῦ Ταξιδοῦ. Ὅλοι τάφτια τους τέσσερα. Πολλοὶ συνεπαρθήκανε. Τὰ χεροκροτήματα βροχή.

Τὴ στιγμὴ ἐκείνη ἡ Ἀλήθεια νίκησε τὸ Ψέμα. Κι ὁ Τανταλίδης τραβήξε ἴσια, παλληκαρίσια, μὰ καὶ γνωστικά, γιὰ νὰ πῇ στὸ τέλος πῶς δὲν πρέπει νὰ μᾶς λογαριάζουνε γιὰ προδότες καὶ γι' ἀντεθνικούς. Ἐμεῖς τὴν πονοῦμε τὴν Πατρίδα, τὸ ἀγαπῶμε τὸ Ἔθνος, γιὰ τὴν εἴμαστε σπλάχνα του, γιὰ τὴν μιλοῦμε ρωμαίικα. Ἀπὸ τὸ νὰ θέλε νὰ πῇ. Κι ἡ δὲν τὸ εἶπε, πολλοὶ τὸ νοιώσανε.

Λυποῦμαι, «Νουμά» μου, πού ἀπὸ τὴν στιγμὴ πού σοῦ γράφω δὲν τᾶχω πρόχερα στὸ κεφάλι μου τὰ ἴσα εἶπε ὁ Τανταλίδης. Μπορεῖ, μάλιστα, ἀπὸ τὰ λίγα πού θυμοῦμαι, καὶ πού προφταίνω νὰ σοῦ γράψω στὸ λίγο καιρὸ πού μου περισσεύει ἀπὸ τὴ δουλειά μου, νὰ μὴ σοῦ τὰ γράψω καὶ πολὺ περισσότερα. Σ' ἀπὸ σὲ παρακαλῶ νὰ μὲ συμπαθήσης, γιὰ τὴν φταίει καὶ ὁ Τανταλίδης λιγάκι. Φταίει, γιὰ τὴν δὲν ἔκαμε τὴν ἐμιλία του σὲ ἀγνή δημοτικὴ, ἐστῶντας πού εἶχε νὰ κάμῃ τὸ πιότερο μὲ καθαρεβουσιάνους ἀκουστάδες. Κ' ἔπρεπε νὰ τοὺς μιλήσῃ σὲ μιστὴ γλώσσα, καθὼς μοῦ εἶπε, γιὰ νὰ μπορέσῃ, μιὰ πού τοῦτοι βρίσκονται σὲ μιὰ γλωσσικὴ παραίσθηση, νὰ τοὺς χωρέσῃ στὸ νοῦ τους τίς ἀλήθειες πού φέρνουνε ὁλόισα στὸ ρωμαίικο γλωσσικὸ αἶσθημα. Γιὰ νὰ φέρῃ κανεῖς τοὺς παραστρατισμένους στὸν ἴσιο δρόμο, πρέπει νὰ περπατήσῃ μαζί τους καὶ στὸ στραδὸ τὸ δρόμο λιγάκι.

Τὸ βέβαιον εἶναι πῶς ξανακαίνοι κανεῖς, ὅτα βλέπει πῶς μέσα στὴν Πόλιν τὴ δασκλικοκυριμένη γίνεται τόσο γερὴ δουλειά γιὰ τὴν ἰδέα.

Γι' ἀπὸ καὶ γιὰ σοῦ στέλνω τὸ γράμμα μου ἀπὸ τὸ, ξέροντας καλὰ πῶς θὰ σὲ κάμω νὰ χαρῆς. Σὰ

θὲς πέρασε τὸ γράμμα μου στὸ «Νουμά», γιὰ νὰ παρακινηθοῦν καὶ ἄλλοι πολεμιστάδες τῆς Ἰδέας ἀλλοῦ νὰ κάμουνε κείνο πού ἔκαμε ὁ Τανταλίδης σὲ μᾶς ἐδῶ. Ἔτσι θὰ προκόψουμε. Τάξοντάς σου πῶς θὰ σοῦ γράφω πάντα γιὰ κάθε πολιτικὸ γλωσσικὸ καβγά

Σὲ φιλῶ

ὁ παλιός σου φίλος
ΑΚΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

Ο ΔΡΟΜΟΣ

Κι ἡ μὲ παθήσεις, βασιλιά.
Βγάινω βαγὶ καὶ δάφνη.
ΣΟΛΩΜΟΣ

Σκοτεινὸς καὶ ἀλυσσοῦστος εἶμαι καὶ ἡλιοφθονήμηνος καὶ καρτερῶ σὲ νὰ διαβῆς νὰ μὲ δροσορρατίσεις καὶ καρτερῶ σὲ νὰ διαβῆς φῶς καὶ ἀνδία νὰ μοῦ δώσεις. Μάρισα ἐσὺ, τῷ λουλουδιῷ γλυκὴ ἀδερφοῦλα, βέρουσι Κάθε Καλοῦ καὶ Ἀερμονικοῦ καὶ Τίμιου καὶ Μεγάλου.

Ἡ μέρα διάβηκε καὶ ἐστὶ δὲ διάβηκες ἀκόμα. Συγώνει ἡ νύχτα—μὲ ἐσὺ τὴ νύχτα μέρα κάνεις καὶ ὅτε διαβῆς χαρὰ σκροπῆς, ζωὴ σκροπῆς, ἐλπίδα, κάθε καλοῦδι τῆς ψυχῆς, κάθε ἀνθὸ τῆς νύκτος.

Ὁ ἀγαπημένος δρόμος σου σὲ καρτερῶ...ὦ, νὰ 'σαι! Πάτα με, βροχολιγερή, πάτα με, ἀλαφροπόδα, τὸ πάτημά σου εἶναι ζωὴ, γιορτὴ τὸ ἡσκιωμά σου. Πάσεις με καὶ ἀνασταίνονται, ἡσκιώνεις με καὶ ζῶω, διαμάντι ἡ πέτρα γίνεται, ὁ δρόμος περιβάλλει, τὰ βαλτοῦρια ἀνθρώπου καὶ οἱ καρδιὲς πτερόνουν. Παῖθια, 15.4.07.

ΙΣΙΟΝΑΣ

Ο ΑΘΑΝΑΤΟΣ ΑΡΡΩΣΤΟΣ

Μιὰ φορὰ κ' εἶναι καιρὸ ἀπ' τὴν πολλὴ τὴν κοῦρη καὶ τίς πολλές κατὰχρησες ἀρρώστιας σοβαρὰ ἡ Ἀθάνατος κ' ἔπεσε στὸ στρώμα. Τὸ μυαλὸ τοῦ σκετείνιασε, τὰ νῆτρα του ἀδυνατήσανε φοβερά, πιάστηκε ἡ γλώσσα του, βρῦνε ἡ ἀκούη του, θαμπώθηκε ἡ ὄραση του, τὸν τρώγανε φριχτοὶ πόνοι, ἀνοίξανε ἀπανου τοῦ βρώμικες πληγὲς γεμάτες ἀπὸ ἔμπυο, τὸ σῶμα του μαράθηκε κ' ἔπεσε σὰν τὸ ἔλατο, πού τοῦ φαγε τὴ ρίζα τοῦ χρόνου τὸ ταρακί....

Μυριστήκανε τὴν ἀρρώστια τοῦ ἀθανάτου κατὰ γερωνικά ὄνεια, ὀνομαστοὶ προφασόροι, ξακουσμένοι γιατροὶ καὶ μαζωχτήκανε κοπάδια γύρω στὴν κλίνη, πού τοὺς τραβοῦσε τοῦ μπόλικου παρὰ καὶ τῶν ἐπισήμων θέσεων ἡ μαγεία. Φίλοι καὶ συγγενοὶ ἀπὸ

ΨΥΧΑΡΙΣ

Η ΑΡΡΩΣΤΗ ΔΟΥΛΑ *

Ὁ Ἀντρέας ἔχει μόνο πού πρόσχε στὴ δουλειά, μὰ καὶ τὴν ἀγαποῦσε. Ὅσο μάλιστα πὺ προσεχτικός ἔπρεπε νὰ εἶναι, τόσο καὶ τοῦ ἄρεζε παραπάνω. Ἀκολουθοῦσε καὶ πάλε κατὰ περίεργον στήν ψυχὴ του. Θυμότανε τὴν Ὀλία. Ἡ Ὀλία, σὰν πέθανε, δὲν ἔπαθε τίποτα πού νὰ μοιάζῃ μὲ τὴν ἀρρώστια τῆς Κατινούλας, μόνο πού εἶτανε θανάσιμες καὶ οἱ δύο ἀρρώστιας. Νὰ ὅμως πού ὕστερις ἀπὸ τὸ χειροῦργημα τοῦ Μπ...., λίγο λίγο, γλύτωνε τὸ κορίτσι ἀπὸ τὰ νύχια τοῦ Χάρου, καὶ πειδῇ ὁ Ἀντρέας δὲ βρέθηκε κοντὰ στὴν Ὀλία τοῦ τὸ μήνα ἐκείνο τὸν καταραμένονε ὅπου κρίθηκε τὸ πάθος τῆς τελειωτικῆς, ἐπειδὴ τὴν ἀρρώστια τῆς μὲ τὰ μάτια του δὲν τὴν εἶδε, μπορούσε τώρα νὰ πλανιέται μὲ τὸ νοῦ του καὶ νὰ νομίζῃ, πῶς ὁ τι ἔκανε γιὰ τὴν

Κατινούλα, τόκανε συνάμα καὶ γιὰ τὴν Ὀλία, πῶς τὴ γλύτωνε δηλαδὴ καὶ δάφνη. Γιὰ τούτο, ἡ φροντίδα του γιὰ τὰ ἐργαλεῖα ἡ τὸ τραπεζάκι του, ἡ πὺ ἀσήμεντη περιποίηση γιὰ τὴν ἀρρώστη, τοῦ φαινότανε πράγματα τόσο καὶ τόσο σημαντικά, τάφωσιωνότανε τόσο καὶ τόσο. Χαρὰ τὸν περικούσανε τὰ καθήκοντα, γιὰ τὴν καθαφτὸ ἀνησυχία δὲν εἶχε καμὴ τῶρα κ' ἔβλεπε μὲ συνείδηση γαληνέμένη, πῶς ἀπὸ τὴν τουλάχιστο τὴν φορὰ τοῦ πετύχαινε τὸ ἔργο τῆς σωτηρίας. Λοιπὸν ὁ Ἀντρέας, προθυμὸς καὶ γελαστός, μεθοδικὸς καὶ δραστήριος, πρόφτανε τίς χίλιες δουλειὲς πού λές καὶ δίνονται καταπάνω σου στὸ Παρίσι, τὸν Ἀντ Δημήτρη, ἄμα γυρίσης ἀπὸ τὴν ἐξοχή. Ἐκείνη μάλιστα τὴ χρονιά, εἶχε κάμποσα τρεξίματα καὶ κάμποσους μεπαλάδες γιὰ ἕναν ἀνιψιὸ τῆς Ἄννας ἡ πὺ σωτὰ γιὰ τὸν ἄντρα τῆς Λίτσας, τῆς ἀνιψιάς τῆς, πού ἔθρανε ἴσια ἴσια κ' οἱ δύο μουσαφίρηδες τὸ καλοκαίρι στὸ Χαμονοκόρφι, προτοῦ πάη στὸ Μπ.... ὁ Ἀντρέας μὲ τὴν Κατινούλα. Ὑπάρλληλος ὁ νέος; Στέφανος Λινάρδος τὸ νομά του, καὶ γιὰ λόγους θρησκευτικοπολιτικούς γυρέβανε νὰ τὸν πάφουνε ἀπὸ τὴν περσία του. Ἐνεργόυσε ὁ Ἀντρέας καὶ γι' ἀπὸ τὸν καὶ γιὰ κατὰ ἄλλους φίλους του, ἐπειδὴ τὸν ξέρανε βοηθητικὸ καὶ

γενναῖο καὶ κολούσανε ὅλοι. Διῶρθανε συνάμα καὶ μελέτες πού τοῦ ἀπτελειώσανε μερικοὶ τοῦ μαθητάδες στίς δικαιοσύνης ἐτοιμάζε τώρα καὶ τὰ μαθηματὰ του γιὰ τὸ χειμῶνα, πού ἀρχίζανε τοῦ Χριστοῦ δουλειὰ καὶ γιὰ τὸν ἐκφύ του στὸ λαμπρὸ τοῦ τὸ ἐργαστήρι, γέμιζε τὸ κεφάλι του καινούριες ἰδέες μὲρ τὴ μέρα. Χρυσοπερνοῦσε.

Χρυσοπερνοῦντας μὲς τὰ βιβλία του καὶ τὴν ἐργασία του, ὁ κ. Ἀντρέας πρόσμενε ἡσυχία τὴν τελικὴ ἀναρρώση τῆς Κατινούλας, δηλαδὴ τὸ κλείσιμο τῆς πληγῆς. Τὰ μικρὰ τῆς τὰ ντέρντια, κατὰ πόνους, κάποιαν ἀδυναμία, τάποδινε ὅλα, μὰ μὲ τὸ γιατρό, στὴν πληγὴ, τάφερνε ὅλα ἡ πληγὴ πού δὲ σφαλνοῦσε. Μὰ ἡ Κατινούλα στήν ὑγεία τῆς καλὰ. Ὁρεῖν ἀξιοῦλον. Βάσταζε ἡ ὄρεῖν ἐκείνη τοῦ Μπ.... ἀλάκαιρο μὴνα στὸ Παρίσι, τὸν Ἀντ Δημήτρη, ἔπεσε λιγάκι τὸ Σποριά, πάει νὰ πῇ πῶς ἔτρωγε ὅπως τρώγανε κ' οἱ ἄλλοι σπιτί. κάμπια καὶ δίχως ὑπερβολή. Πρὶν ἀπὸ τὸ μεσημέρι, τὴν κατέβαζε ὁ Ἀντρέας, βαστώντας τὴν ἀπὸ τὸ μπρατσό, γιὰ τὴν μόνη τῆς δὲν κατέβαινε ἀκόμη, στὸ πρῶτο πάτωμα, στὴν κρεβατοκάμαρά του, νὰ θαρῇ τάχα πῶς συγυρίζει καὶ πάλε τὴν κάμαρα τοῦ ἀφέντη, ξεσκουπίζοντας ἕνα δυὸ πρᾶματα καὶ στὸ τρα-

* Ἡ ἀρχὴ τοῦ στὸ 228 φύλλο.